

Jakub Molnár a kol.
BELOPOTOCKÉHO MIKULÁŠ

Autor, zostavovateľ a editor: MgA. Jakub Molnár
Spoluautori: Mgr. art. Katarína Mišíková Hitzingerová, ArtD.
Mgr. art. Matej Moško, PhD.
Odborná garantka: prof. PhDr. Dagmar Inšitorisová, DrSc.
Odborná spolupráca: PhDr. Eva Štofčíková
Jazyková korektúra: PhDr. Katarína Vrablicová

Prvé vydanie

Národné osvetové centrum, 2026
ISBN: 978-80-7121-396-3

B E L O P

MIKULÁŠ O

O

NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM
JAKUB MOLNÁR A KOL.

T

H È K C O

Označenie autorov textov:

Jakub Molnár

Matej Moško

Katarína Mišíková Hitzingerová

Obsah

	Festival, čo formuje	7
1954 – 1970		
	Prvé pokusy a omyly	11
	Prvé plaché lastovičky	16
	Improvizácia, ideológia, idyla	34
	Stála ochotnícka scéna bez stáleho festivalu	41
1970 – 1989		
	Rodisko nových tradícií	55
	Nechcený brat medzi festivalmi	62
	Z ochoty k výrazu	79
	Samí dobrí hráči	98
1989 – 2000		
	Nová spoločnosť, nové výzvy	121
	Hľadanie nového zmyslu a miešanie žánrov	128
	Nie imitácia, ale imaginácia	144
2000 – 2016		
	Chaos, škrtý, zrkadlá i zrkadlenia	161
	Útek do snových realít	168
	Festival na ypsilontom mieste	187
2016 – 2026		
	Vzkriesenie	199
	Množstvo súbežných svetov a hľadanie spoločenskej funkcie divadla	203
	Nech idioti sú tí druhí alebo húževnatosť jednej myšlienky	233
I.	Zoznam víťazov a účastníkov	240
II.	Osobnosti festivalu	256
III.	Poznámky	272
IV.	Na festivaloch ako Belopotockého Mikuláš sa vždy iba radi stretávame	285

Festival, čo formuje

JAKUB
MOLNÁR

Ochotnícke divadelné umenie bolo odjakživa mimoriadne vnímavé na podmienky, v ktorých vznikalo. Napriek tomu si dokázalo nachádzať útočisko aj tam, kde by profesionálne divadlá sotva hľadali zázemie. Po celé desaťročia sa hrávalo v krčmách, sýpkach, stodolách či pod otvoreným nebom. Až neskôr mu oficiálna kultúrna politika začala vytvárať dôstojnejšie podmienky a postupne kladla základy toho, čo dnes označujeme ako infraštruktúru ochotníckeho divadla. Vznikali prvé festivaly, budovali sa domy kultúry i osvetové strediská, ktoré poskytli amatérskemu umeniu stabilnejšie miesto.

Zrodu jedného z najvýznamnejších ochotníckych festivalov na Slovensku — Belopotockého Mikuláša — predchádzala séria menších podujatí. Ich počiatok siaha do roku 1954, keď sa konali skromné **spomienkové oslavy** venované liptovskému rodákovi Gašparovi Fejérpatakymu-Belopotockému, zakladateľskej osobnosti slovenského ochotníctva. Nasledovali okresné, krajské i celoslovenské prehliadky s rozmanitou dramaturgiou, profiláciou i umeleckou úrovňou, až si festival od roku 1970 začal postupne formovať tvár, ktorú v zásade poznáme dodnes.

Do Liptovského Mikuláša takmer každoročne prichádzali súbory dospelých, reprezentujúce pestrú škálu javiskových prístupov. Festivalové publikum malo počas päťdesiatich ročníkov možnosť vidieť 381 inscenácií v hlavnom programe — od Záhoria po dolný Zemplín, od Oravy až po Novohrad. Nie každý ročník bol rovnako úspešný, starostlivo pripravený či divácky atraktívny. Podujatie prechádzalo rukami rôznych organizátorov, menilo svoj štatút i dramaturgické smerovanie. Formovalo sa raz ako širokospektrálna prehliadka podriadená ideologickým požiadavkám, inokedy ako otvorená platforma prinášajúca provokatívne a kontroverzné inscenácie. Bola to výkladná skriňa socialistickej ideológie i plastický most medzi konzervatívnymi súbormi, progresívnou mladou generáciou, pietnym naštudovaním klasickej

predlohy i tvorivou autorskou slobodou a tabuizovanými témami. To najpodstatnejšie však spočíva inde: počas väčšiny svojej existencie bol predovšetkým centrom vzdelávania, miestom stretávania, výmeny skúseností, priestorom priateľstiev — a neraz aj tvorivého napätia medzi odbornou porotou a účinkujúcimi. Pre mnohých účastníkov predstavoval Belopotockého Mikuláš prvé skutočne vážne stretnutie s divadlom. Niektorých povzbudil na ďalšej ceste, iných dokonca priviedol k medzinárodnému uznaniu. Mladí študenti a študentky, ktorí tu kedysi začínali, sa po rokoch vracali ako vyprofilovaní tvorcovia s bohatými skúsenosťami a nabitým arzenálom nápadov. Mnohí z nich neskôr výrazne zarezovali na Scénickej žatve, na Divadelnej Spišskej Novej Vsi, na Jiráskovom Hronove či dokonca na Svetovom festivale amatérskeho divadla v Monaku.

Belopotockého Mikuláš za päť dekád metamorfoval, rozvíjal sa, chradol i zastrešoval nielen liptovské, ale aj popredné celoslovenské ochotnícke súbory, z ktorých veľkú časť už dnes môžeme označiť za legendárnu. Prežil nestabilitu normalizácie, ekonomickú neistotu postkomunistickej reality a naďalej plní svoju funkciu aj v dlhoročných podmienkach nevelmi priaznivých k rozvoju neprofesionálnej kultúry. Dnes oslavuje 50 rokov. Je to málo? Je to veľa? Áno, aj v kontexte slovenských ochotníckych festivalov existujú staršie, reflektovanejšie alebo také, ktorých kontinuita nebola ani raz pretrhnutá. Jedinečnosť Belopotockého Mikuláša však spočíva v jeho strategickej pozícii na pomedzí — medzi mladým a tradičným divadlom, medzi experimentom a overenou poetikou. Je to festival, ktorý aktívne formuje živú tvorbu, predovšetkým v oblasti divadla dospelých.

Kniha, ktorú držíte v rukách, je poctou tomuto výnimočnému podujatiu a pokusom zachytiť jeho mnohovrstevnatý príbeh. Našou ambíciou nebolo encyklopedicky zdokumentovať každú inscenáciu či tvorivú osobnosť, ale pomenovať kľúčové tendencie a rozhodujúce momenty, ktoré ponúkajú kontextuálnejší obraz vývoja ochotníckeho divadla. V širších spoločenských súvislostiach sledujeme organizačné premeny festivalu, výzvy jeho usporiadateľov, ekonomické podmienky

i politické zásahy ovplyvňujúce jeho štatút a pravidlá. Snáď nám to tí, ktorí sa do publikácie nezmestili, odpustia. Nebolo stopercentne možné vypátrať ku každej inscenácii meno režiséra či režisérky, herca alebo herečky. Chceli sme však nakloniť misky váh z majoritného výskumu ochotníctva, ktorý sa poväčšine sústreďí iba na víťazov či režisérov, a to sa nám, myslím, podarilo. Našou snahou preto bolo zahrnúť do publikácie aj výnimočné herecké výkony a venovať priestor „neviditeľným“ organizátorom a osobám, bez ktorých by Belopotockého Mikuláš nemohol jestvovať.

Táto kniha je venovaná všetkým ochotníkom a ochotníčkam, ktorí a ktoré zanechali svoju stopu na Belopotockého Mikuláši a prispeli k rozvoju amatérského divadla na Slovensku. Patrí aj neúnavným metodikom, desiatkam členov štábu, stovkám porotcov a porotkýň, lektorom a lektorkám, dobrovoľníkom a dobrovoľníčkam a všetkým, ktorí toto nevšedné podujatie podporovali a podporujú. Ich zoznam je prídlhý, no mnohí prispeli aj k vzniku tejto publikácie.

Osobitné poďakovanie patrí metodičke a „duši festivalu“ Eve Štofčíkovej za zhromaždenie cenných materiálov, sprístupnenie archívu Liptovského kultúrneho strediska i odborné usmernenia. Za bohatý obrazový materiál ďakujem Lucii Bistárovej z Národného osvetového centra, za produkčné zabezpečenie Tatiane Šiškovéj, Kataríne Jánošovej a Diane Laciakovej. Svoje spomienky poskytli Nadežda Gilániová, Stanislav Štofčík, Iveta Ditte Jurčová, Jozef Krasula, Emil Hižnay, Jaroslav Uhel, Alena Štefková, Emília Čibenková, Karol D. Horváth, Vladimír Benko, Július Obernauer, Gabriel Obernauer, Štefan Orság a mnohí ďalší. Zo srdca ďakujem autorskej dvojici Kataríne Mišíkovej Hitzingerovej a Matejovi Moškovi, ako aj odbornej garantke Dagmar Inštitorisovej. Ich vrúcnosť, ochota a kolegiálna súdržnosť pri práci vyživovali, motivovali a uchránili publikáciu... Bez dôslednej, zapálenej a úprimnej vervy týchto ľudí by dejinné bádanie dôležitej časti slovenskej kultúry malo iba deravé úspechy.

P R V É

POKUSY

A OMYLY

1954—1970

Jakub Molnár a kol.
BELOPOTOCKÉHO MIKULÁŠ

Fotografie a obrazový materiál: archív Národného osvetového centra, archív Liptovského kultúrneho strediska, Jaroslav Barák, Milan Gross, Ján Hučík, Jozef Hudač, Lucia Igazová, Šimon Karabín, Štefan Kekely, František Klimo, Pavol Kolárik, Igor Koziak, Jozef Kubek, Filip Lašut, Milan Matis, Ivo Mičkal, Peter Minárik, Ján Pavelek, Milan Poništ, Milan Rybár, Milan Solár, Milan Šmátrala, Alexander Vladár, Ján Vrlík

Vydavateľ urobil všetky kroky smerujúce k zisteniu autorov použitých diel. V prípade, ak ste nositeľmi práv niektorého z použitých diel, prosíme vás, aby ste sa obrátili na vydavateľa.

Grafický koncept a sadzba: Martin Mistrík (Mr Meadow)
Retuš fotomateriálov: Monika Slobodová
Písmo: Reckless (Displaay), Async Sans (SetupType)
Papieri: Fedrigoni Sirio color celeste 290 g, Arena Bulk Natural 90 g
Náklad: 300 ks
Počet strán: 288
Vydanie: prvé
Tlač: Tiskárna Helbich, a. s.

Vydalo: Národné osvetové centrum, Nám. SNP č. 12, 812 34 Bratislava 1
Zodpovedná redaktorka: Diana Laciaková
Vedúci redaktor: Michal Stahl

© Národné osvetové centrum 2026
nocka@nocka.sk, www.nocka.sk
ISBN: 978-80-7121-396-3